ÉRTEKEZÉSEK

A NYELV- ÉS SZÉPTUDOMÁNYOK KÖRÉBŐL.

KIADJA A MAGYAR TUD. AKADÉMIA.

AZ I. OSZTÁLY RENDELETÉBŐL

SZERKESZTI

SZINNYEI JÓZSEF

OSZTÁLYTITKÁR.

XXI. KÖTET. 1. SZÁM.

DE OVIDIO ELEGIÆ IN MESSALLAM AUCTORE

SCRIPSIT

GEYZA NÉMETHY

ACADEMIÆ LITTERARUM HUNGARICÆ SODALIS.

Commentatio in consessu Academiae Litterarum Hungaricae die 2. Novembris a. 1908. recitata.

Ára 60 fillér.

BUDAPEST.

1909.

Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből.

I. k. I. *Télfy:* Solon adótörvényéről. 20 f. — II. *Télfy:* Adalékok az attikai törvénykönyvhöz. 20 f. — III. *Tárkányi:* A legujabb magyar Szentirásról. 40 f. — IV. *Szász K.:* A Nibelungének keletkezéséről és gyanitható szerzőjéről. 20 f. — V. *Toldy F.:* Tudománybeli hátramaradásunk okai, s ezek tekintetéből Akadémiánk feladása. 20 f. — VI. *Vámbéry:* A keleti török nyelvről. 20 f. — VII. *Imre S.:* Geleji Katona István főleg mint nyelvész. 60 f. — VIII. *Bartalus:* A magyar egyházak szertartásos énekei a XVI. és XVII. században. Hangjegyekkel. 1 K 20 f. — IX. *Toldy:* Adalékok a régibb magyar irodalom történetéhez. 1 K 20 f. — X. *Brassai:* A magyar bővitett mondat. 40 f. — XI. *Bartalus I.:* A felsőaustriai kolostoroknak Magyarországot illető kéziratai- és nyomtatványairól. 40 f. **(1867—1869.)** **II. k.** I. *Mátray G:* A Konstantinápolyból legujabban érkezett négy Corvin-codexről. 20 f. — II. *Szász K.:* A tragikai felfogásról. 40 f. — III. *Joannovics:* Adalékok a magyar szóalkotás kérdéséhez. 40 f. — IV. *Finály:* Adalékok a magyar rokonértelmü szók értelmezéséhez. 40 f. — V. *Télfy:* Solomos Dénes költeményei és a hétszigeti görög népnyelv. 40 f. — VI. *Zichy A.:* Q. Horatius satirái. 40 f. — VII. *Toldy:* Ujabb adalékok a régibb magyar irodalom történetéhez. 80 f. — VIII. Gr. *Kuun G.:* A sémi magánhangzókról és megjelölésök módjairól. 40 f. — IX. *Szilády:* Magyar szófejtegetések. 20 f. — X. *Szénássy S.:* A latin nyelv és dialektusai. 60 f. — XI. *Szilády Áron:* A defterekről. 40 f. — XII. *Szvorényi J.:* Emlékbeszéd Árvay Gergely felett. 20 f. **(1869—1872.)** — **III. k.** I. *Brassai:* Commentator commentatus, Tarlózatok Horatius satiráinak magyarázói után. 80 f. — II. *Szabó K.:* Apáczai Cséri János Barcsai Ákos fejedelemhez benyujtott terve a magyar hazában felállitandó első tudományos egyetem ügyében. 20 f. — III. *Szabó I.:* Emlékbeszéd Bitnitz Lajos felett. 20 f. — IV. *Vadnai:* Az első magyar társadalmi regény. 40 f. — V. *Finály:* Emlékbeszéd Engel József felett. 20 f. — VI. *Barna F.:* A finn költészetről, tekintettel a magyar ősköltészetre. 80 f. — VII. *Riedl Sz.:* Emlékbeszéd Schleicher Ágost, külső l. tag felett. 20 f. — VIII. *Dr. Goldziher I.:* A nemzetiségi kérdés az araboknál. 60 f. — IX. *Riedl Sz.:* Emlékbeszéd Grimm Jakab felett. 20 f. — X. *Gr. Kuun G.:* Adalékok Krim történetéhez. 40 f. — XI. *Riedl Sz.:* Van-e elfogadható alapja az ik-es igék külön ragozásának. 40 f. **(1872—1873.)** **IV. k.** I. *Brassai:* Paraleipomena kai diorthomena. A mit nem mondtak s a mit rosszul mondtak a commentatorok Virgilius Aeneise II-ik könyvéről különös tekintettel a magyarra. 80 f. — II. *Bálinth G:* Jelentése Oroszország- és Ázsiában tett utazásáról és nyelvészeti tanulmányairól. 40 f. — III. *Bartal A.:* A classica philologiának és az összehasonlitó árja nyelvtudománynak mivelése hazánkban. 80 f. — IV. *Barna F.:* A határozott és határozatlan mondatról. 40 f. — V. *Dr. Goldziher I.:* Jelentés a m. t. Akadémia könyvtára számára keletről hozott könyvekről, tekintettel a nyomdai viszonyokra keleten. 40 f. — VI. *Hunfalvy P.:* Jelentések: I. Az orientalistáknak Londonban tartott nemzetközi gyüléséről. — II. *Budenz J.:* A németországi philologok és tanférfiak 1874-ben Innsbruckban tartott gyüléséről. 30 f. — VII. *Fogarasi J.:* Az uj szókról. 30 f. — VIII. *Toldy F.:* Az uj magyar orthologia. 30 f. — IX. *Barna F.:* Az ikes igékről. 30 f. — X. *Szarvas G.:* A nyelvujitásról. 30 f. **(1873—1875.)** — **V. k.** I. *Barna F.:* Nyelvészkedő hajlamok a magyar népnél. 50 f. — II. *Brassai S.:* A neo- és palæologia ügyében. 60 f. — III. *Barna F.:* A hangsulyról a magyar nyelvben. 60 f. — IV. *Ballagi M.:* Brassai és a nyelvujitás. 30 f. — V. *Szász K.:* Emlékbeszéd Kriza János l. t. felett. 50 f. — VI. *Bartalus I.:* Művészet és nemzetiség. 40 f. — VII. *Télfy I.:* Aeschylos. 1 K 60 f. — VIII. *Barna F.:* A mutató névmás hibás használata. 20 f. — IX. *Imre S.:* Nyelvtörténelmi tanulságok a nyelvujitásra nézve. 1 K 20 f. — X. *Arany L.:* Bérczy Károly emlékezete. **(1875—1876.)** — **VI. k.** I. *Mayr A.:* A lágy aspiraták kiejtéséről a zendben. 20 f. — II. *Bálint G.:* A mandsuk szertartásos könyve, 20 f. — III. *Dr. Barna I.:* A rómaiak satirájáról és satirairóikról. 40 f. — IV. *Dr. Goldziher I.:* A spanyolországi arabok helye az iszlám fejlődése történetében összehasonlitva a keleti arabokéval. 1 K. — V. *Szász K.:* Emlékbeszéd Jakab István l. t. fölött. 20 f. — VI. Adalékok a m. t. Akadémia megalapitása történetéhez. I. *Szilágyi I.* II. *Vaszary K.* III. *Révész I.* 1 K 20 f. — VII. *Bartalus:* Emlékbeszéd Mátray Gábor l. t. felett. 20 f. — VIII. *Barna:* A mordvaiak történelmi viszontagságai. 40 f. — IX. *Télfy:* Eranos. 40 f. — X. *Joannovics:* Az ik-es igékről. 80 f. **(1876.)** — **VII. k.** I. *Barna F.:* Egy szavazat a nyelvujitás ügyében. 1 K. — II. *Budenz J.:* Podhorszky Lajos magyar-sinai nyelvhasonlitása. 20 f. — III. *Zichy A.:* Lessing. 40 f. — IV. *Barna F.:* Kapcsolat a magyar és szuomi

DE OVIDIO

ELEGIÆ IN MESSALLAM

AUCTORE

SCRIPSIT

GEYZA NÉMETHY

ACADEMIÆ LITTERARUM HUNGARICÆ SODALIS.

Commentatio in consessu Academiae Litterarum Hungaricae

die 2. Novembris a. 1908. recitata.

BUDAPESTINI

SUMPTIBUS ACADEMIÆ LITTERARUM HUNGARICÆ

MCMIX.

DE OVIDIO
ELEGIÆ IN MESSALLAM
AUCTORE

SCRIPSIT

GEYZA NÉMETHY

ACADEMIÆ LITTERARUM HUNGARICÆ SODALIS.

Commentatio in consessu Academiae Litterarum Hungaricae die 2. Novembris a. 1908. recitata.

BUDAPESTINI

SUMPTIBUS ACADEMIÆ LITTERARUM HUNGARICÆ

MCMIX.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

De Ovidio elegiæ in Messallam auctore.

Inter Catalepta Vergilii, Academia Amplissima!, sub numero IX. ad nos pervenit elegia in triumphum Messallæ de Aquitania a. d. VII. Kal. Oct. anno 27. a. Chr. n.*) celebratum, quam Vergilio tribui non posse primo statim obtutu apparet. Totum enim carmen puerile opus est scatetque locis ex Catullo, ex Bucolicis Vergilii et ex Panegyrico in Messallam (a. a. Chr. n. 31. scripto) sumptis.**) Poeta Messallam clientis humilitate alloquitur viresque suas non sufficere ad res bellicas Messallæ canendas ingenue fatetur vs. 55.:

Non nostrum est tantas, non, inquam, attingere laudes;

deinde se, si Messallæ carmina Græce scripta humili elegia sua dignum in modum celebrare iisque appropinquare possit, optatis ipsis plus procedere dicit vss. 59—63.:

Nos ea, quæ tecum finxerunt carmina divi,
Cynthius et Musæ, Bacchus et Aglaie,
Si laude æquiperare *humilis*, Messalla, *Camenae*,
Si patrio Graios carmine adire sales
Possumus, optatis plus iam procedimus ipsis.

Talia igitur verba non potuerunt proficisci a Vergilio illo, qui anno 27. Bucolica et Georgica iam pridem perfecerat iamque princeps poetarum ætatis suæ se accinxerat ad heroicum carmen de Aenea scribendum, Homerum æmulaturus.

Quod autem ad verum auctorem huius elegiæ pertinet, eum fuisse adulescentulum immaturo quidem ingenio, sed poetica virtute non destitutum, omnes fere viri docti consentiunt. Talis fuit inter scriptores, quorum Messalla fautor erat, circa

---

*) Cf. Corp. Inscr. Lat. tom. I. p. 461.

**) Hunc Panegyricum Propertio adulescentulo vindicandum censui in editione Lygdami a me curata (Budapestini, 1906.) pp. 89. sqq.

annum 27. Ovidius, qui mense Martio anni 43. natus tempore triumphi Messallæ annum agebat septimumdecimum atque, ut ipse dicit, iam puer domum Messallæ colebat et frequentabat. En vobis, auditores doctissimi!, *Trist.* IV. 4., vss. 27—28. (ad Messalinum, filium Messallæ maiorem):

Nam tuus est *primis* cultus mihi semper *ab annis* —
  Hoc certe noli dissimulare — pater.

Ad eundem Messalinum scripsit *Epist. ex Pont.* II. 2., cuius initio (vss. 1—2.) legimus:

Ille domus vestræ *primis* venerator *ab annis*,
  Pulsus ad Euxini Naso sinistra freti;

et, quod hoc loco dixit, iterat sub finem elegiæ eiusdem, vss. 99—100.:

Hoc pater ille tuus *primo* mihi cultus ab *aevo*,
  Si quid habet sensus umbra diserta, petit.

Ad eandem rem pertinet Epist. ex Pont. II. 3., quod carmen poeta ad Messallæ filium minorem, ad Maximum Cottam, scripsit, ubi se eo iam tempore, quo Cotta natus esset, Messallæ domum frequentasse gloriatur (vss. 71—74.):

Et quod eras aliis factus, mihi natus amicus,
  Quodque tibi in cunis oscula prima dedi,
Quod, cum vestra domus *teneris* mihi semper *ab annis*
  Culta sit, esse vetus me tibi cogit onus.

Auctor elegiæ, ut supra vidimus, Messallam sibi proponit in arte poetica magistrum, cui appropinquare (vss. 59—63.) temptat; Ovidius quoque sæpe commemorat Messallam fuisse ingenii sui ducem seque ab illo, ut carmina ederet, esse permotum; cf. Epist. ex Pont. I. 7, 27—28. (ad Messalinum):

Nec tuus est genitor nos infitiatus amicos,
  Hortator studii causaque *faxque* mei;

præterea ibidem II. 3, 75—78. (ad Maximum Cottam):

Me tuus ille pater, Latiæ facundia linguæ,
  Quæ non inferior nobilitate fuit,
Primus, ut auderem committere carmina famæ,
  Impulit: *ingenii dux* fuit ille mei.

Alibi autem ingenium suum a magno illo viro probatum

fotumque fuisse non sine superbia narrat; cf. Trist. IV. 4, 29—32. (ad Messalinum):

> Ingeniumque meum — potes hoc meminisse — probabat
> Plus etiam, quam me iudice dignus eram,
> Deque meis illo referebat versibus ore,
> In quo pars magnæ nobilitatis erat.

Locus mirus est in elegia ad Messallam vss. 43—44., ubi poeta maximis Messallæ in rem publicam meritis adnumerat, quod castra toties foro præposuerit bellaque gesserit tam procul a filio tali, qualis sit eius filius, et ab urbe tali, qualis sit Roma:

> Castra foro toties, urbi præponere castra,
> Tam procul *hoc gnato*, tam procul hac patria.

Interpretibus quibusdam tam inepta videbatur hoc loco filii Messallæ commemoratio, ut versum emendare temptaverint, ut ex apparatu critico editionis cuiusvis apparet; sed plana fiunt omnia, si Messalinum, Messallæ filium maiorem, circa annum 27. iam egregiæ spei puerum et Ovidio a puero amicissimum fuisse scimus. Nam, si hoc carmen Ovidius adulescentulus scripsit, certe mirum non est eum non solum patri, sed etiam filio, amico et fautori suo, adulari voluisse; cf. Epist. ex Pont. II. 3. vss. 79—80. (ad Maximum Cottam, filium Messallæ minorem):

> Nec, quo sit primum nobis a tempore cultus,
> Contendo fratrem posse referre tuum.

Præterea in carminibus in exilio scriptis, ubi patronos quærit, qui pro se Augustum exorent, non semel ad Messalinum verba dirigit eumque veteris amicitiæ commonefacit; cf. Epist. ex Pont. I. 7, 17—18:

> Me miserum, si tu verbis offenderis istis
> Nosque negas ulla parte fuisse tuos;

ibidem vss. 23—24:

> Nec tamen inrumpo, quo non licet ire; satisque est,
> Atria si nobis non patuisse negas;

ibid. II. 2, 103—104:

> . . . nec tu potes ipse negare
> Et nos in turbæ parte fuisse tuæ:
> Ingenii certe, quo nos male sensimus usos,
> *Artibus* exceptis, sæpe probator eras.

Unde Messalinum non solum amicum Ovidii, sed etiam scriptorum eius, excepta Arte Amatoria, admiratorem fuisse elucet.

Inter carmina Ovidii, quæ ætatem tulerunt, nullum quidem est ad Messallam aut de Messalla scriptum, sed poeta aperte dicit Epist. ex Pont. I. 7. se in mortem Messallæ epicedium composuisse (vss. 29—30. ad Messalinum):

Cui nos et lacrimas, supremum in funere munus,
Et dedimus medio scripta canenda foro.

Ergo etiam hoc tempore, ut ita dicam, domesticus Messallarum poeta erat Ovidius.

Quin etiam argumentum huius elegiæ talis est, ut ingenio Ovidii vel maxime respondeat. Poeta enim in hoc carmine triumphali pauca tantum verba facit de triumpho resque Messallæ bellicas ne attingere quidem se audere dicit, sed fautorem suum ex bello cruentissimo redeuntem celebrat carminum bucolicorum auctorem! Nonne dignissimum est hoc Ovidio illo, qui heroum facta nunquam suscepit celebranda, cui «iam parvo cælestia sacra placebant inque suum furtim Musa trahebat opus»,[1] qui et forensi et bellicæ gloriæ, monitis patris spretis, mature præposuit «Aoniæ tuta otia»,[2] seque arti poeticæ adeo dedidit, ut præter eam nihil fere recte æstimare potuerit.

Præterea et elocutio carminis et sententiæ quædam Ovidianam præ se ferunt indolem, quod non nos vidimus primum, sed iam Teuffel rectissime agnovit in Historia Litterarum Romanarum:[3] «Die unterwürfige Elegie an Messalla kann nicht von Virgil sein, sondern ist von einem Anfänger, der seine mythologische Gelehrsamkeit zur Schau trägt und eher *in der Manier Ovids* als Virgils dichtet». En vobis quasdam similitudine manifestas:

Vss. 1—2: «Pauca mihi, niveo sed non *incognita* Phœbo ...dicite Pierides». Hoc loco *incognita* significat: non infitianda, quæ Phœbus se digna iudicet. Eodem sensu occurrit verbum *cognoscendi* Ovid. Pont. III. 2, 103—106. (ad Maximum Cottam) locusque elegiæ optime hoc Ovidii loco illustratur:

---

[1]) Trist. IV. 10, 19—20.

[2]) Ibid. vss. 39—40.

[3]) Cf. tom. I. p. 504. edit. 5.

Adde, quod est animus semper tibi mitis et altæ
  Indicium mores nobilitatis habent,
Quos *Volesus* patrii *cognoscat* nominis auctor,
  Quos Numa maternus *non neget esse suos.*

— Vs. 2: «Pauca mihi doctæ *dicite Pegasides*» ad verbum pæne respondet Ovid. Heroid. 15, 27: «At mihi *Pegasides* blandissima carmina dictant». — Vss. 17—18:

Molliter hic viridi patulæ sub tegmine quercus
  Moeris pastores et Melibœus *erant*,

locutio *molliter esse* apud Ovidium solum invenitur Trist. IV. 8, 5—8:

Nunc erat, ut posito deberem fine laborum
  Vivere me nullo sollicitante metu,
Quæque meæ semper placuerunt otia menti,
  Carpere et in studiis *molliter esse* meis.

— Vss. 31—32. de Hippodame, Oenomai filia:

Saepe animam generi pro qua pater impius hausit,
  Saepe rubro Eleis *sanguine fluxit humus.*

Similiter attingit hanc fabulam Ovid. Ib. 367—368:

Ut qui *perfusam* miserorum *saepe* procorum
  Ipse suo melius *sanguine tinxit humum.*

— Vss. 43—44:

Castra foro toties, urbi præponere castra,
  Tam procul hoc gnato, tam procul *hac patria*,

non solum Messalini mentio Ovidii nos commonefacit, sed etiam id, quod de urbe Roma hic legimus, prorsus Ovidianum est, ut ex Trist. I. 5, 66—70. elucet:

  A patria fugi victus et exul ego:
Nec mihi Dulichium domus est Ithaceve Samosve,
  Poena quibus non est grandis abesse locis,
Sed quæ de septem totum circumspicit orbem
  Montibus, imperii *Roma* deumque decus.

— Vss. 59—60:

... tecum finxerunt carmina divi,
Cynthius et Musæ, *Bacchus* et Aglaie,

duo loci Ovidiani respondent, ubi una cum Apolline et Musis etiam Bacchus commemoratur poetarum fautor, Amor. I. 3, 11—12:

At Phœbus comitesque novem *vitisque repertor*
Hinc faciunt ...

et A. A. III. 347—348:

O ita Phœbe velis, ita vos, pia numina vatum,
Insignis cornu *Bacche* novemque deæ.

Quæ huc usque disputavimus, certe non sufficiunt ad elegiam in Messallam Ovidio tribuendam, sed liceat tamen vobis, auditores doctissimi!, proponere quæstionem: potueritne fieri, ut Cataleptis Vergilii post mortem poetæ sine ulla selectione ex scrinio relicto editis insertum sit carmen ab Ovidio adulescentulo scriptum eodem modo, quo re vera illis immixtus est iambus Horatii in epodon libro non editus?*) Messalla enim, qui ingenium pueri poeticum mature cognoverat, facile potuit opusculum Vergilio tradere iudicandum. Ceterum librum totum *Catalepton* sine minima suspicionis umbra Vergilio tribuerunt antiqui, unde factum est, ut falsarius ille, qui epyllion *Ciris* Vergilio supposuit, quo fetui suo misello Vergilianum daret colorem, præter Bucolica, Georgica et Aeneidem etiam hanc elegiam consulto imitatus sit.**)

Sed summi est momenti, ut elegiam in quæstionem vocatam tandem aliquando recte intellegamus. Quare commentationi meæ adieci carmen, quod, ut tota Appendix Vergiliana, pessimis nobis traditum est codicibus, artis criticæ ope emendatum adnotationibusque exegeticis instructum. Mihi enim id maxime fuit propositum, ut hanc elegiam virorum doctorum diligentiæ commendem, eritque vehementissime gratum, si cui eam Ovidio certioribus vindicare argumentis contigerit.

---

*) Catalept. XIII. Horatio vindicavi in commentatione mea *De epodo Horatii Cataleptis Vergilii inserto* (Budapestini, sumptibus Academiæ Litterarum Hungaricæ, 1908.).

**) Quod demonstravi in editione *Ciris* a me curata, quæ proximo anno (1909.) inter editiones criticas Academiæ nostræ in publicum prodibit.

ELEGIA IN MESSALLAM.

(Verg. Catalept. IX.)

Pauca mihi, niveo sed non incognita Phœbo,
  Pauca mihi doctæ dicite Pegasides.
Victor adest, magni magnum decus ecce triumphi,
  Victor, qua terræ quaque patent maria,
Horrida barbaricæ portans insignia pugnæ,
  Magnus ut Alcides utque superbus Eryx;
Nec minus idcirco vestros expromere cantus
  Maximus et sanctos dignus inire choros.
Hoc itaque insuetis iactor magis, optime, curis,
  Quid de te possim scribere quidve tibi.
Namque (fatebor enim) quæ maxima deterrendi
  Debuit, hortandi maxima causa fuit.
Pauca tua in nostras venerunt carmina chartas,
  Carmina cum lingua, tum sale Cecropio,
Carmina, quæ vivent sæclis accepta futuris,
  Carmina, quæ Pylium vincere digna senem.
Molliter hic viridi patulæ sub tegmine quercus
  Moeris pastores et Melibœus erant,
Dulcia iactantes alterno carmina versu,
  Qualia Trinacriæ doctus amat iuvenis.
Certatim ornabant omnes heroida divi,
  Certatim divæ munere quæque suo.
Felicem ante alias o te scriptore puellam!
  Altera non fama vixerit ulla prior:
Non illa, Hesperidum ni munere capta fuisset,
  Quæ volucrem cursu vicerat Hippomenen;
Candida cycneo non edita Tyndaris ovo,
  Non supero fulgens Cassiopea polo,

Non defensa diu multo certamine equorum,
  Optabant Graiæ quam sibi quæque manus,
Sæpe animam generi pro qua pater impius hausit,
  Sæpe rubro Eleis sanguine fluxit humus;
Regia non Semele, non Inachis Acrisione,
  Immitem expertæ fulmine et imbre Iovem;
Non cuius ob raptum pulsi liquere penates
  Tarquinii patrios, filius atque pater,
Illo quo primum dominatus Roma superbos
  Mutavit placidis tempore consulibus.
Multa neque immeritis donavit præmia alumnis,
  Præmia Messallis maxima Publicolis.
. . . .
  . . . .
Nam quid ego immensi memorem studia ista laboris?
  Horrida quid duræ tempora militiæ?
Castra foro toties, urbi præponere castra,
  Tam procul hoc gnato, tam procul hac patria?
Immoderata pati iam frigora iamque calores?
  Sternere vel dura posse super silice?
Sæpe trucem adverso perlabi sidere pontum?
  Sæpe mare audendo vincere, sæpe hiemem?
Sæpe etiam densos immittere corpus in hostes
  Communem belli nec meminisse deum?
Nunc celeres Afros, periuræ milia gentis,
  Aurea nunc rapidi flumina adire Tagi?
Nunc aliam ex alia bellando quærere gentem
  Vincere et Oceani finibus ulterius?
Non nostrum est tantas, non, inquam, attingere laudes,
  Quin ausim hoc etiam dicere, vix hominum est.
Ipsa hæc se, ipsa ferent rerum monumenta per orbem,
  Ipsa sibi egregium facta decus parient.
Nos ea, quæ tecum finxerunt carmina divi,
  Cynthius et Musæ, Bacchus et Aglaie,
Si laude æquiperare humilis, Messalla, Camenæ,
  Si patrio Graios carmine adire sales
Possumus, optatis plus iam procedimus ipsis.
  Hoc satis est; pingui nil mihi cum populo.

ADNOTATIONES.

V. 1—2. *Pauca . . . niveo sed non incognita Phoebo,* poeta non vult longum heroicum carmen scribere, sed elegiam brevem nova poeseos arte insignem ad exemplum Catulli et sectatorum eius, qui poetarum Alexandrinorum vestigia legentes Annalibus Ennii et veterum scriptorum præferebant carmina breviora, sed elegantiora, i. e. epyllia, elegias et epigrammata. Ante oculos habuit Catulli carm. 95. de Zmyrna, Cinnæ epyllio: «Parva mei mihi sint cordi monumenta sodalis: At populus tumido gaudeat Antimacho» et Verg. Ecl. 6, 11—12: (de idyllio suo Euphorionis epyllia*) celebrante): «nec *Phoebo gratior* ulla est, Quam sibi quæ Vari præscripsit pagina nomen». Cf. infra adn. ad vs. 64: «pingui nil mihi cum populo». — *Pauca mihi . . . Pauca mihi,* ut hoc loco, verba in hexametro posita iterantur in pentametro vss. 4, 12, 14, 16, 22, 32, 40, 48, 52, 58. Poeta igitur novellus hac figura puerilem in modum abutitur. — *niveo . . . Phoebo,* ad sempiternam Phœbi iuventutem referendum; cf. Lygdam. 4, 30. (de corpore Phœbi): «Et color in niveo corpore purpureus»; Propert. II. 13, 53: «niveum . . . Adonem»; Verg. Aen. XI. 39: «caput . . . nivei Pallantis». — *sed non incognita Phoebo,* quæ Phœbus sua esse cognoscat, se digna iudicet. Eodem sensu verbum *cognoscendi* ponitur apud Ovid. Pont. III. 2, 103—106. (ad Cottam Messallæ filium): «Adde, quod est animus semper

*) Vergilius in ecloga sexta inde a vs. 31. usque ad finem nihil aliud sibi proposuit, nisi ut epyllia Euphorionis excerperet atque demonstraret magistrum illum τῶν νεωτέρων, præcipue amici sui Cornelii Galli, dignum esse imitatione neque recte iudicasse Ciceronem, qui Catullum sociosque Tusc. Disp. VII. 19, 45. *cantores Euphorionis* appellando irrisisset. Copiosius de hac re disputabo in libello *De sexta Vergilii ecloga,* Academiæ Litterarum Hungaricæ mox proponendo.

tibi mitis et altæ Indicium mores nobilitatis habent, Quos Volesus patrii *cognoscat* nominis auctor, Quos Numa maternus *non neget esse suos*». — *non incognita Phoebo . . . mihi doctae dicite Pegasides*, cf. Verg. Catal. 4, 7—8: «Cuncta, quibus gaudet Phœbi chorus ipseque Phœbus». — *Pauca mihi doctae dicite Pegasides*, ad verbum pæne idem dicit Ovid. Her. 15, 27: «At *mihi Pegasides* blandissima carmina *dictant*». — *mihi dicite*, poetæ carmina sibi a Musis dictari fingunt; cf. Propert. IV. 1, 133: «Tum tibi pauca suo de carmine dictat Apollo». — *Pegasides*, Πηγασὶς κρήνη (ut Anth. Pal. XI. 24. et IX. 230.) dicitur proprie Hippocrene, fons Musarum, quem Pegasus ungula effodit, unde Ovid. Trist. III. 7, 15: «Hoc ego Pegasidas deduxi primus ad undas». Hoc loco *Pegasides* dicuntur Musæ, ut apud Ovid. Her. 15, 27: «mihi Pegasides blandissima carmina dictant» et Propert. III. 1, 19: «Mollia, Pegasides, date vestro serta poetæ».

V. 3—6. *Victor adest*, i. e. Romam reversus triumphum agit Messalla. — *magni magnum decus ecce triumphi*, poeta respexit Paneg. in Mess. 49: «parvæ *maguum decus* urbis Ulixen». — *Victor qua terrae . . . patent* Messalla bella gessit in diversissimis imperii Romani partibus; a. a. Chr. n. 36. et 35. pugnavit in Iapydia et Pannonia, a. 33. devicit Salassos gentem Alpinam, post pugnam Actiacam pacavit provincias orientales: Ciliciam et Syriam et in extremo occidente superavit Aquitanos rebellantes. — *quaque patent maria*, Messalla enim interfuit pugnæ navali Actiacæ, ut Appian. Bell. Civ. IV. 38. docemur: (ὁ Καῖσαρ) περὶ Ἄκτιον ναυαρχήσαντα αὐτὸν (sc. Messallam) κατὰ τοῦ Ἀντωνίου στρατηγὸν ἔπεμψεν ἐπὶ Κελτοὺς ἀφισταμένους. — *Horrida barbaricae portans insignia pugnae*, ex Catull. 66, 13: «Dulcia nocturnæ portans vestigia rixæ». Cf. Ovid. Pont. III. 4, 109. (de triumpho): «*Barbara* iam capti poscunt *insignia* reges». — *barbaricae*, cum barbaris pugnatæ. — *portans insignia*, ad spolia in pompa triumphali portata referendum. — *Magnus ut Alcides*, quia Messalla, ut Hercules, totum orbem pererravit et pacavit. Apte conveniunt Herculi etiam *Horrida insignia* vs. 5. commemorata: Hercules enim pelle leonis Nemeæi se induebat; cf. Verg. Aen. VII. 669: «*Horridus* Herculeoque umeros innexus amictu». — *Alcides*, ita corruptelam emendavit Delrio; codex Bruxellensis habet: *Oenides*

ex coniectura librariorum semidoctorum, qui de Tydeo, filio Oenei, aut de Diomede, nepote eiusdem, cogitabant; in Vossiano legitur *aenides*, in Monacensi *eucides*. — *Eryx*, rex Elymorum in Sicilia, pugil clarissimus, qui cum quovis homine peregrino contendebat et occiso ei spolia detrahebat. Parum apte comparatur cum Messalla.

V. 7—10. *Nec minus idcirco vestros expromere cantus*, ex Catull. 65, 3—4: «Nec potis est dulces Musarum expromere fetus Mens animi». — *Nec minus . . . Maximus*, quamquam Messalla bellica laude præclarus est, nec minus idem maximus est poeta. — *vestros . . . cantus*, carmina Musarum, quas vs. 2. allocutus est poeta. — *Maximus*, adiectivum, unde pendet infinitivus *expromere* vs. 7. — *sanctos . . . choros*, Musarum choros. Cf. Propert. II. 30, 37—38. (de Cynthia poetria in chorum Musarum a Baccho ductarum recepta): «(Musæ) te prima statuent in parte choreæ Et medius docta cuspide Bacchus erit». Poetæ enim se choro Musarum adiungi fingunt; cf. Propert. III. 2, 13—14: «At Musæ comites et carmina cara legenti Et defessa choris Calliopea meis» et ibid. III. 5, 19—20: «Me iuvet in prima coluisse Helicona iuventa Musarumque choris implicuisse manus». — *Hoc itaque . . . iactor magis . . . curis*, eo magis iactor curis, quod tu et dux præclarus et poeta maximus es: nescio enim bellicasne virtutes tuas celebrem an poeticum ingenium. — *de te . . . tibi*, est enim carmen de Messalla scribendum eique dedicandum.

V. 11—12. *Namque (fatebor enim) quae maxima deterrendi*, ex Verg. Ecl. 1, 31: «Namque (fatebor enim) dum me Galatea tenebat». Versus est spondiacus, a sectatoribus Alexandrinorum adamatus. — *quae maxima deterrendi*, poeta respexit Paneg. in Mess. 1—2: «Te, Messalla, canam, quamquam tua cognita virtus Terret». — *maxima deterrendi Debuit, hortandi maxima causa fuit*, carmina tua maxime hortantur me, ut scribam de te; sed hæc carmina pulcherrima dignum in modum celebrare difficillimum est, qua difficultate certe deterreri debebam.

V. 13—16. *Pauca tua in nostras venerunt carmina chartas*, carmina quædam tua servo inter libros meos; cf. Phædr. IV. prol. 17—18: «Mihi parta laus est, quod tu, quod similes tui

Vestras in chartas verba transfertis mea». — *cum lingua tum sale Cecropio,* Græca lingua et Græco lepore scripta. Carmina Græca scripsisse videtur Messalla, cum Athenis una cum Horatio iuvene studiis vacaret. Idem fecit Horatius ipse; cf. Sat. I. 10, 31—32: «cum Græcos facerem natus mare citra Versiculos». — *sale Cecropio,* Attico, Græco, ut infra vs. 62: «Græcos sales». — *sale,* lepore, venustate; cf. Catull. 86, 3—4: «nam nulla venustas, Nulla in tam magno est corpore mica salis». — *Carmina, quae vivent saeclis accepta futuris,* versum ita emendare temptavi; codices habent: «Carmina quæ *Pylium* sæclis accepta futuris», quo *Pylium* ex vs. sq. irrepsit. Scripsi: ***vivent***, quia hoc loco agitur de comparatione cum *vita* Nestoris. Cf. Ovid. Trist. I. 7, 25—26. (de Metamorphosibus suis): «Nunc precor, ut *vivant* et non ignava legentem Otia delectent admoneantque mei.» — *accepta,* grata. — *Pylium vincere digna senem,* quæ diutius vivant Nestore Pylio, qui secundum poetas nonnullos trecentos annos vixit; poeta respexit Paneg. in Mess. 48—51., ubi Messalla cum Nestore ita comparatur: «Non *Pylos* aut Ithace tantos genuisse feruntur Nestora vel parvæ magnum decus urbis Ulixen, *Vixerit* ille *senex* quamvis, dum terna per orbem Sæcula fertilibus Titan decurreret horis» et ibid. 112 «Terna minus *Pyliae* miretur sæcula famæ» et Verg. Ge. II. 295. (de æsculo): «Multa virum volvens durando sæcula *vincit*». Cf. etiam Ovid. Met. XII. 188. (Nestor de se): «vixi Annos bis centum: nunc tertia vivitur ætas».

V. 17—20. *Molliter hic . . . Moeris pastores et Meliboeus erant,* scripsit igitur Messalla carmina bucolica Theocritum imitatus. — *Molliter hic . . . erant,* lenti iacebant; huius locutionis unicum exstat exemplum apud Ovid. Trist. IV. 8, 5—8: «Nunc erat, ut posito deberem fine laborum Vivere me nullo sollicitante metu, Quæque meæ semper placuerunt otia menti, Carpere et in studiis *molliter esse* meis». Poeta ante oculos habuit Verg. Ecl. 1, 4—5: «tu, Tityre, *lentus* in umbra Formosam resonare doces Amaryllida silvas» et Propert. I. 11, 14: «*Molliter* in tacito litore *compositam*». Cf. Terent. Adelph. V. 1, 1: «*molliter* se curare». — *viridi patulae sub tegmine quercus,* ex Verg. Ecl. 1, 1: «Tityre, tu patulæ recubans sub tegmine fagi». — *Moeris . . . Meliboeus,* nomina pastoralia e Vergilio notissima. —

iactantes . . . carmina, ex Verg. Ecl. 2, 4—5. (de cantu Corydonis): «hæc incondita solus Montibus et silvis studio *iactabat* inani». — *alterno carmina versu,* agitur de certamine cantus apud pastores usitato, i. e. de carmine amœbæo. — *alterno . . . versu,* ex Verg. Eol. 7, 18—19: «*Alternis* igitur contendere *versibus* ambo Cœpere, *alternos* Musæ meminisse volebant». — *Trinacriae . . . iuvenis,* Theocritus, poeta Siculus, carminis bucolici princeps.

V. 21—22. *Certatim ornabant omnes heroida divi, Certatim divae munere quaeque suo,* cantabant igitur pastores carmine amœbæo in eundem fere modum, quo in V. Vergilii ecloga Menalcas et Mopsus Daphnidis laudes canunt, de heroide quadam, quam dii omnibus corporis ingeniique dotibus exornabant. Auctor elegiæ ante oculos habuisse videtur Verg. Catal. 4, 5—6: «Cui iuveni ante alios *divi divumque sorores* Cuncta, neque indigno . . . dedere bona» et Propert. I. 2, 27—30. (de Cynthia sua): «Cum tibi præsertim *Phoebus* sua carmina donet Aoniamque libens *Calliopea* lyram, Unica nec desit iucundis gratia verbis, Omnia quæque *Venus* quæque *Minerva* probat». — *divi* vs. 21. ex coniectura Iani Dousæ; codices habent: *dive.* Agitur certe non solum de deabus, sed etiam de diis dotes diversas heroidi illi tribuentibus, ut Verg. Catal. 4, 5—6. et Propert. I. 2, 27—30. supra laudd.

V. 23—24. *Felicem ante alias o te scriptore puellam, Altera non fama vixerit ulla prior,* cf. Propert. III. 2, 15—16: «Fortunata, meo si qua est celebrata libello, Carmina erunt formæ tot monumenta tuæ». — *fama vixerit,* ut Ov. Met. XV. 877—878: «Ore legar populi perque omnia sæcula *fama,* Si quid habent veri vatum præsagia, *vivam*». — *vixerit,* vivet; ex coniectura Heinsii; codices habent: *dixerit,* quod hoc loco explicari non potest. — *ulla,* ex mea coniectura; codices habent: *esse* aut *ipse.*

V. 25—26. *Non illa* etc., sequitur vss. 25—38. ὀμφαλὸς carminis mythos continens. — *illa,* Atalanta, Schœnei filia, celeritate pedum clarissima, quæ procos suos ad certamen cursus provocabat nulli nisi victori nuptura. — *Hesperidum ni munere capta fuisset,* Hippomenes, procus Atalantæ, a Venere poma accepit ex horto Hesperidum, quæ in medio cursus certamine

puellæ obiceret eam retenturus. Cf. Verg. Ecl. 6, 61: «Tum canit Hesperidum miratam mala puellam»; Ovid. Ib. 371—372: «Ut qui velocem frustra petiere puellam, Dum facta est pomis tardior illa tribus». — *volucrem cursu vicerat Hippomenen,* cf. Ovid. Her. 16, 159: «Ut tulit Hippomenes Schœneida præmia cursus».

V. 27—28. *cycneo . . . edita Tyndaris ovo,* Helena nata ex ovo Ledæ a Iove in cycnum verso compressæ. — *supero fulgens Cassiopea polo,* Cassiope Cephei, Aethiopiæ regis, uxor pulcherrima post mortem inter sidera relata est. Cf. Apollod. II. 4. et Hygin. Astron. II. 10.

V. 29—32. *defensa diu multo certamine equorum,* Hippodamia, cuius pater Oenomaus, rex Pisæ, procos ad certamen curruum provocavit et, quos consecutus est, a tergo transfixit hasta. — *multo,* ex mea coniectura; *multo certamine,* i. e. Oenomaus sæpe certavit cum procis. Codices habent: *multum.* An pro *multum* scribamus ***alituum***, i. e. celerum? — *Optabant Graiae quam sibi quaeque manus,* quam ex tota Græcia petierunt iuvenum heroum catervæ; locum imitari videtur auctor Ciris vs. 412: «Certatim ex omni petiit quam Græcia regno». — *Graiae . . . manus,* catervæ heroum Græcorum; cf. Propert. I. 20, 21: «manus heroum» et II. 1, 18: «Ut possem heroas ducere in arma manus». — *Graiae,* ita rectissime edit. Aldina II.; codices habent: *gravidae.* — *quam,* edit. an. 1473.; libri manuscripti: *quod* aut *quid.* — *animam . . . hausit,* ad analogiam locutionis: sanguinem vel cruorem alicuius haurire. — *generi,* proci, qui gener eius fieri voluit. — *Saepe rubro Eleis sanguine fluxit humus,* similiter de eadem re Ovid. Ib. 367—368: «Ut qui perfusam miserorum *saepe* procorum Ipse suo melius *sanguine* tinxit *humum.*» — *Eleis,* ex editione Aldina II.; codices: *similis,* quod sensu caret. Necessaria hoc loco videtur et aptissima, ubi nomina Hippodamiæ et Oenomai omittuntur, saltem loci mentio; cf. Propert. I. 8, 35—36: «Quam sibi dotatæ regnum vetus Hippodamiæ Et quas *Elis* opes ante pararat equis»; Ovid. Trist. II. 385—386: «Quid? non Tantalides, agitante Cupidine currus, *Pisaeam* Phrygiis vexit eburnus equis» et Am. III. 2, 15: «At quam pæne Pelops *Pisaea* concidit hasta» et Ib. 365—366: «Ut iuvenis pereas, proiecta cadavera quorum

Oraque *Pisaeae* sustinuere fores». — *sanguine fluxit humus*, maduit; cf. Verg. Aen. III. 625—626: «sanieque aspersa natarent Limina, vidi atro cum membra *fluentia* tabo».

V. 33—34. *Regia* . . . *Semele*, Cadmi, regis Thebani, filia, Bacchi ex Iove mater. — *Inachis Acrisione*, Danae, Acrisii filia; *Inachis* ab Inacho, Acrisii proavo. — *Acrisione*, quod nomen patronymicum occurrit iam Hom. Il. XIV. 319: Δανάης καλλισφύρου Ἀκρισιώνης. — *Immitem expertae fulmine et imbre Iovem*, Iuppiter crudelis erat in utramque: nam Semele oravit Iovem, ut insignibus divinitatis ornatus ad se veniret, quod cum impetrasset, icta est fulmine, quod deus dextra tenuit; Danaen autem in turri aenea clausam in imbrem aureum mutatus adiit Iuppiter, eam tamen, postquam Perseum peperit, a patre inclusam arca in mare præcipitari passus est. Cf. Ovid. Am. III. 3, 37—38: «Semele miserabilis arsit: Officio est illi pœna reperta suo.» — *Immitem*, ex emendatione editoris Oxoniensis (Parker 1889); codices habent: *inmiti* aut *inmitti*. — *expertae*, emendavit Scaliger; in codicibus: *expectat* aut *expectant*, quod sensu caret.

V. 35—38. *cuius ob raptum pulsi liquere penates Tarquinii*, Lucretia, cuius mentione poeta transitum parat ad avum gentis Valeriæ, Publicolam, unum ex liberatoribus patriæ. — *cuius*, prima syllaba correpta; archaismus metricus. Cf. Lucret. I. 149: «Principium *cuius* hinc nobis exordia sumet.» Monosyllabum est *cuius* apud Lucret. IV. 1065: «Unaque res hæc est, *cuius* proquam plurima habemus.» — *filius*, Sextus Tarquinius, Superbi filius, qui Lucretiæ vim attulit. — *superbos*, alludit ad cognomen Tarquinii. — *placidis*, legitime et clementer rem publicam gubernantibus.

V. 39—40. *Multa, neque immeritis, donavit praemia alumnis, Praemia Messallis maxima Publicolis*, scriptor a maioribus Messallæ ad Messallam ipsum transitum parans ante oculos habuit Cic. pro Valerio Flacco 1., ubi de gente Valeria legimus: «Quod enim esset *praemium* dignitatis, quod populus Romanus cum huius maioribus semper detulisset, huic denegaret, cum L. Flaccus veterem Valeriæ gentis in liberanda patria laudem prope quingentesimo anno reipublicæ rettulisset?» — *Multa, neque immeritis, donavit praemia*, ut Verg. Catal. 4, 5—6: «Cui

iuveni ante alios divi divumque sorores Cuncta, *neque indigno*, Musa, dedere bona». — *donavit*, sc. Roma. — *alumnis*, tamquam mater. — *Messallis . . . Publicolis*, Publicolæ cognomen accepit gens Valeria a P. Valerio, qui Bruti adiutor erat in republica regibus liberanda (cf. Liv. II. 8.); *Messallae* autem cognomen primum inditum est M. Valerio Maximo, a. a. Chr. n. 263. consuli, quod Messanam, Siciliæ oppidum, Punico præsidio liberasset. Cf. Ovid. Fast. I. 595: «Hunc Numidæ faciunt, illum Messana superbum.»

V. 41—44. *Nam quid ego* etc., sequitur enumeratio meritorum Messallæ; sed ante vs. 41. certe exciderunt aliquot versus. Desideratur enim transitus a maioribus Messallæ ad ipsum in eundem fere modum, ut in Paneg. in Mess. 28—32: «Nam quamquam antiquæ gentis superant tibi laudes, Non tua maiorum contenta est gloria fama, Nec quæris, quid quaque index sub imagine dicat, Sed generis priscos contendis vincere honores, Quam tibi maiores, maius decus ipse futuris» et ibid. vs. 39: «Nam quis te maiora gerit *castrisve, forove?*», quem versum poeta huius elegiæ infra vs. 43. imitatur. — *immensi . . . studia ista laboris*, studia bellica. — *immensi . . . laboris*, genitivus qualitatis. — *Horrida . . . tempora militiae*, ut Paneg. in Mess. 82: «Iam te non alius belli tenet aptius artes». — *Castra foro toties, urbi praeponere castra*, scriptor respexit Paneg. in Mess. 39: «Nam quis te maiora gerit *castrisve forove?*» — *foro*, erat enim Messalla orator celeberrimus. — *toties*, ex coniectura Ellisii; codex Bruxellensis habet: *castra*, quod hoc loco inepte iteratur; alii codices: *solitos*. — *hoc gnato*, tali gnato; agitur de Messalino, Messallæ filio maiore, qui tunc erat egregiæ spei puer, quem postea Tibullus celebravit novum quindecimvirum l. II. eleg. 5. Huius Messalini cultor erat Ovidius a puero; cf. Ov. Pont. II. 3, 79—80. (ad Cottam, Messalini fratrem, Messallæ filium minorem): «Nec, quo sit primum nobis a tempore cultus, Contendo *fratrem* (sc. Messalinum) posse referre tuum»; ibid. I. 7, 17—18. (ad Messalinum): «Me miserum, si tu verbis offenderis istis Nosque neges ulla parte fuisse tuos»; ibid. II. 2, 103—104. (ad Messalinum): «nec tu potes ipse negare Et nos in turbæ parte fuisse tuæ. Ingenii certe, quo nos male sensimus usos, Artibus exceptis, sæpe probator eras»; ibid. II. 2,

1—4. (ad Messalinum): «Ille domus vestræ *primis venerator ab annis,* Pulsus ad Euxini Naso sinistra freti, Mittit ab indomitis hanc, Messaline, salutem, Quam solitus præsens est tibi ferre, Getis». — *hac patria,* Roma, urbe pulcherrima et iucundissima; eadem sententia apud Ovid. Trist. I. 5, 66—70: «A *patria* fugi victus et exul ego: Nec mihi Dulichium domus est Ithaceve Samosve, Pœna quibus non est grandis abesse locis, Sed quæ de septem totum circumspicit orbem Montibus, imperii *Roma* deumque decus».

V. 45—48. *Immoderata pati iam frigora iamque calores,* ex Catalept. Pseudoverg. XIII. 3: «Nec ferre durum frigus aut æstum pati». — *frigora,* ita rectissime Vossianus n. 78.; alii codices: *sidera.* — *Sternere,* sensu intransitivo pro *se sternere* vel *sterni?* Huius significationis nullum apud scriptores antiquos exstat exemplum. Editio Aldina II. exhibet: *Stertere;* significat autem *stertere* interdum: alto somno dormire; cf. Lucret. III. 1045—1046: «Qui somno partem maiorem conteris ævi Et vigilans *stertis* nec somnia cernere cessas»; Ammian. Marcell. 27, 12: «quibus (virgiliis) ob securitatem altiore *stertitur* somno». — *Saepe trucem adverso perlabi sidere pontum, Saepe mare audendo vincere, saepe hiemem,* scriptor respexit Paneg. in Mess. 193—195: «Pro te vel *rabidas* ausim maris ire per undas, *Adversis hiberna* licet tumeant freta ventis». — *trucem . . . pontum,* ex Catull. 64, 174: «ponti truculentum æquor». — *adverso . . . sidere,* alienis (i. e. hibernis) mensibus, cum cessare solet navigatio. Cf. Verg. Aen. IV. 309: «Quin etiam *hiberno* moliris *sidere* classem». — *perlabi,* ita editio Aldina II.; codices: *perlabens.*

V. 49—50. *Saepe etiam densos immittere corpus in hostes,* ex Cic. Tusc. III. 48: «in medios hostes se immittere» et Paneg. in Mess. 195—196: «vel *densis* solus subsistere turmis Vel pronum Aetnææ *corpus committere* flammæ». — *Communem belli nec meminisse deum,* hunc locum respexit auctor Ciris vs. 358—359: «Nunc tremere instantis belli certamina dicit Communemque timere deum». Cf. Hom. Il. XVIII. 309: ξυνὸς Ἐνυάλιος, καί τε κτανέοντα κατέκτα; Cic. Epist. VI. 4, 1: «Omnis belli Mars communis est»; Liv. XXX. 30: «vires fortunæ Martemque belli communem propone animo». — *nec,* ex editione Aldina I.; codices: *non.* — *meminisse,* respexisse.

V. 51—54. *Nunc celeres Afros . . . Aurea nunc rapidi flumina adire Tagi*, poeta ante oculos habuisse videtur Paneg. in Mess. 137—139: «Non te . . . remorabitur . . . audax *Hispania* terris Nec fera Theræo tellus obsessa colono» i. e. Africa. Ceterum de rebus Messallæ in Africa et Hispania gestis nihil constat. Ergo etiam hic, ubi vera Messallæ facta enumerare debebat, loco communi videtur usus esse poeta tiro ad extremas orbis terrarum oras designandas. Nulla est certe in tota elegia triumphali Aquitaniæ mentio, de qua provincia Messalla triumphavit! Aliter Tibull. I. 7, 3: «Hunc (sc. Messallam) fore, *Aquitanas* posset qui fundere gentes» et ibid. 9—12: «Non sine me est tibi partus honos: Tarbella Pyrene Testis et Oceani litora Santonici, Testis Arar Rhodanusque celer magnusque Garumna, Carnutis et flavi cærula lympha Liger». — *celeres Afros*, Numidas equites intellege. — *periurae milia gentis*, corruptum videtur; non enim *Afri* (i. e. Numidæ), sed Puni erant perfidia infames; *milia gentis* autem ineptissime dictum. Scribendum fortasse: *per rura mapalia habentes;* cf. Sall. Iug. 18, 8: «ædificia Numidarum *agrestium*, quæ *mapalia* illi vocant» et Verg. Ge. III. 339. sqq.: «Quid tibi pastores Libyæ, quid *pascua* versu Prosequar et raris habitata *mapalia* tectis . . . omnia secum Armentarius *Afer* agit». — *Aurea nunc rapidi flumina adire Tagi*, ex Catull. 29, 18—19. «præda . . . tertia Hibera, quam scit amnis aurifer Tagus». Eodem modo Ovid. Am. I. 15, 34: «auriferi ripa benigna Tagi» et Metam. II. 251: «quodque suo Tagus amne vehit . . . aurum». — *Nunc aliam ex alia bellando quaerere gentem*, versum imitatur auctor Ciris vs. 364: «Nunc aliam ex alia (nec desunt) omina quærit». De gentibus a Messalla devictis cf. adn. supra ad vs. 4: «Victor, qua terræ quaque patent maria». — *Vincere et Oceani finibus ulterius*, per auxesin. Messalla revera devicit Tarbellos et Santones, gentes Aquitanas, accolas Oceani Atlantici. Cf. Tibull. I. 7, 9—10. (de triumpho Messallæ): «Non sine me est tibi partus honos: Tarbella Pyrene Testis et *Oceani litora* Santonici». Scriptor ante oculos habuit Paneg. in Mess. 147. sqq.: «Oceanus ponto qua continet orbem, Nulla tibi adversis regio sese offeret armis: Te manet invictus Romano Marte *Britannus*», quod vaticinium non

evenit: nam in Britanniam, *ulterius Oceani finibus* sitam, nunquam penetravit Messalla.

V. 55—58. *Non nostrum est, inquam, tantas attingere laudas, Quin ausim hoc etiam dicere, vix hominum est,* poeta respexit Paneg. in Mess. 3—6: «e meritis si carmina laudes, Deficiant: humilis tantis sim conditor actis, Nec tua præter te chartis intexere quisquam Facta queat» et ibid. 177—178: «Non ego sum satis ad tantæ præconia laudis, Ipse mihi non si præscribat carmina Phœbus». — *Non nostrum est . . . tantas attingere laudes,* ex Verg. Ecl. 3, 108: «Non nostrum inter vos tantas componere lites». — *Ipsa haec se, ipsa ferent rerum monumenta per orbem,* ipsæ res memorabiles a te gestæ se notas facient toto orbe terrarum. — *se,* supplevit Salmasius; in codicibus omissum. Desideratur certe obiectum ad verbum *ferent* pertinens. — *se . . . ferent . . . per orbem,* nota se facient in orbe toto; ex Verg. Ecl. 8, 7—10: «en erit unquam Ille dies, mihi cum liceat tua dicere *facta?* En erit, ut liceat totum mihi *ferre per orbem* Sola Sophocleo tua carmina digna cothurno?» — *rerum monumenta,* res gestæ memorabiles (tamquam monumentales!); eodem modo Tibull. I. 7, 57—58. (de via Latina a Messalla munita): «Nec taceat *monumenta viae,* quem Tuscula tellus Candidaque antiquo detinet Alba lare», ubi *monumenta viae* significant viam magnificam et memorabilem; cf. Iuven. Sat. 5, 55. (de eadem via): «Clivosae veheris dum per *monumenta Latinae*» sc. viæ. — *Ipsa sibi egregium facta decus parient,* ipsa facta tua sibi parient gloriam; sunt enim tanta, ut non egeant carmine laudatorio.

V. 59—64. *Nos ea* etc. sensus vss. 59—63: «Si nos ea carmina lepidissima, quæ tecum ipsi divi finxisse videntur, dignum in modum possumus celebrare humili poemate nostro, si carmine Latine scripto appropinquare possumus carminibus tuis Græca lingua et Græca venustate scriptis, plus iam procedimus optatis nostris». — *tecum finxerunt carmina divi,* in quibus componendis deos ipsos habuisti adiutores. — *Cynthius et Musae, Bacchus et Aglaie,* præter Apollinem etiam Bacchus poetarum fautor et Μουσαγέτης est, ut apud Ovid. Am. I. 3, 11—12: «At Phœbus comitesque novem vitisque repertor Hinc faciunt» et A. A. III. 347—348: «O ita, Phœbe, velis, ita vos, pia numina

vatum, Insignis cornu Bacche novemque deæ». Cf. Lygdam. 4, 43—44: «casto nam rite poetæ Phœbusque et Bacchus Pieridesque favent»; Propert. III. 2, 7—8: «Miramur, nobis et Baccho et Apolline dextro Turba puellarum si mea verba colit?» et ibid. IV. 6, 75—76: «Ingenium potis irritet Musa poetis: Bacche, soles Phœbo fertilis esse tuo». — *Cynthius et Musae,* cf. Verg. Catal. 4, 5—7. (de Octavio Musa historiarum scriptore): «Cui iuveni ante alios divi divumque sorores Cuncta neque indigno.... dedere bona, Cuncta quibus gaudet Phœbi chorus ipseque Phœbus». — *Aglaie,* quattuor syllabis pronuntiandum; nomen unius ex Gratiis. De Musarum cum Gratiis societate cf. Eurip. Herc. Fur. 673: οὐ παύσομαι τὰς Χάριτας Μούσαις συγκαταμιγνύς, ἁδίσταν συζυγίαν. — *Si laude aequiperare humilis, Messalla, Camenae,* versus corruptissimus, in codice Bruxellensi ita exhibitus: «Si *laudem adspirare* humilis *si adire Cyrenas*». Pro *laudem adspirare* emendavi: ***laude aequiperare*** (iungendum cum *possumus* vs. 63.), agitur enim de carminibus Messallæ dignum in modum hac elegia celebrandis; *Cyrenas:* ita emendare temptavit veterem corruptelam librarius quidam semidoctus, qui audivit nonnulla de Callimacho Cyrenensi elegiacorum Romanorum magistro, ego emendavi: *Camenae* (cas. genit., iunge cum *humilis*), præeunte editione Aldina II., ubi hic versus talem habet formam: «Si laudem adspirare *humili* si adire *camoena*». Quod autem ad *si adire* attinet, hoc loco *si* metri lege non admittitur, *adire* autem irrepsit ex vs. sq.: «*adire* sales» atque extrusit genuinam lectionem; reponendum videtur nomen *Messallae* vocativo casu, nam in toto hoc carmine Messallam alibi non alloquitur nomine poeta, cum talis allocutio in huiuscemodi carmine nunquam soleat deesse, ut exemplis ceterorum poetarum luculenter docemur. Hoc loco certe aptissime ponitur viri celebrati nomen, postquam vs. 59. *(tecum!)* ad eum verba dirigere incepit poeta. — *laude aequiperare humilis . . . Camenae,* si humili (non magni pretii) carmine meo dignum in modum laudare possum tua carmina pulcherrima; ex Paneg. in Mess. 3—4: «e meritis si carmina laudes, Deficiant: *humilis* tantis sim conditor actis» et ibid. 24—25: «At quodcumque meæ poterunt audere *Camenae,* Seu tibi *par* poterunt» etc. — *laude aequiperare,* ut Prudent. Cathemer. 3, 85: «Quæ veterum

tuba quæque lyra . . . Divitis omnipotentis opus . . . *Laudibus aequiperare* queat?» — *humilis . . . Camenae,* modeste loquitur poeta novellus; aliter Hor. Carm. I. 12, 37—39: «Regulum et Scauros animæque magnæ Prodigum Paullum superante Pœno Gratus *insigni* referam *Camena*». — *Si patrio Graios carmine adire sales,* si hoc carmine meo Latino appropinquare possum tuis carminibus Græcis. — *patrio . . . carmine,* Latine scripto, ut Ovid. Pont. IV. 13, 33. (de carmine suo Getica lingua scripto): «Hæc ubi non *patria* perlegi scripta *Camena*». — *Graios . . . sales,* ad Messallæ carmina referendum, de quibus supra vs. 14: «Carmina cum lingua tum *sale Cecropio*». — *pingui nil mihi cum populo,* pro heroico carmine elegia parva in honorem tuum scripta non affecto plausum populi imperiti, qui Annales tantum magniloquos res bellicas celebrantes probat neque carmina elegantiora et venustiora (epyllia, elegias, idyllia, epigrammata) æstimare potest, sed probari volo a te, poeta doctissimo poeseosque neotericæ fautore, et a viris tui similibus. Ita loquitur discipulus τῶν νεωτέρων, Catulli, Galli, Propertii et Vergilii; cf. adn. supra ad vs. 1: «Pauca . . . niveo sed non incognita Phœbo». Scriptor ante oculos habuit Catull. 95, 1—2. (de Zmyrna, Cinnæ epyllio): «Parva mei mihi sint cordi monumenta sodalis: At *populus* tumido gaudeat Antimacho» et ibid. 36, 19—20: «Pleni *ruris* et inficetiarum *Annales* Volusi, cacata charta». — *pingui . . . populo,* scriptor respexit Verg. Catal. 5, 4: «Scholasticorum *natio* madens *pingui*». Hoc loco *pinguis* stultum significat, ut Ovid. Met. XI. 48: «*Pingue* sed ingenium mansit». Eodem sensu Hor. Sat. I. 3, 58: «Tardo cognomen, *pingui* damus», ibid. II. 6, 14—15: «*Pingue* pecus domino facias et cetera præter *Ingenium*» et ibid. II. 2, 3: «*crassaque* Minerva»; Cic. Læl. 5, 19: «*pingui* Minerva». Cf. Phædr. prol. libr. IV. 17—20: «Mihi parta laus est, quod tu, quod similes tui Vestras in chartas verba transfertis mea . . . Illiteratum plausum nec desidero».

CORRIGENDA.

V. 20. *Trinacriae doctus iuvenis* non Theocritum significat, sed pastorem Siculum cantandi peritum; cf. Verg. Ecl. 7, 4—5: «Ambo florentes ætatibus, Arcades ambo, Et cantare pares et respondere parati» et Theocr. 8, 3. ἄμφω τώγ' ἤστην πυρροτρίχω, ἄμφω ἐνάβω, ἄμφω συρίσδεν δεδαημένω, ἄμφω ἀείδεν.

V. 21. *Certatim ornabant omnes heroida divi*, ante vs. 21., qui cum præcedentibus parum apte cohæret, excidisse videntur aliquot vss. Scripsit fortasse Messalla præter bucolica etiam epyllion de heroide quadam.

V. 47. *Saepe trucem adverso perlabi sidere pontum*, versum imitatur auctor *Ciris* vs. 76: «Ipsa *trucem* multo misceret sanguine *pontum*». Cf. etiam Catull. 4, 9: «trucemve Ponticum sinum».

CORRIGENDA

V. 20. *Trinacriae doctus iuvenis* non Theocritum significat, sed pastorem Siculum cantandi peritum: cf. Verg. Ecl. 7, 4-5: «Ambo florentes aetatibus, Arcades ambo, Et cantare pares et respondere parati» et Theocr. 8. 3. ἄμφω τώγ' ἤστην πυρροτρίχω, ἄμφω ἀνάβω, ἄμφω συρίσδεν δεδαημένω, ἄμφω ἀείδεν.

V. 21. *Certatim ornabant omnes heroida divi*, ante vs. 21., qui cum praecedentibus parum apte cohaeret, excidisse videntur aliquot vss. Scripsit fortasse Messalla praeter bucolica etiam epyllion de heroide quadam.

V. 47. *Saepe trucem adverso perlabi sidere pontum*, versum imitatur auctor *Ciris* vs. 76: «Ipsa *trucem* multo misceret sanguine *pontum*». Cf. etiam Catull. 4. 9: «trucemve Ponticum sinum».

irodalom között. 20 f. — V. *Barna F.*: Néhány ősmüveltségi tárgy neve a magyarban. 60 f. — VI. *Télfy*: Rankavis Kleon uj-görög drámája. 60 f. — VII. *Imre S*: A nevek uk és ük személyragairól. 40 f. — VIII. *Ballagi M*: Emlékbeszéd Székács József t. tag fölött. 40 f. — IX. *Vámbéry*: A török-tatár nép primitiv culturájában az égi testek. 20 f. — X. *Volf Gy*: Bátori László és a Jordánszky-codex bibliafordítása. 20 f. (1877—1879.) — **VIII. k.** I. *Dr. Ábel J.*: Corvin-codexek. 1 K 20 f. — II. *Barna F.*: A mordvaiak pogány istenei s ünnepi szertartásai. 1 K. — III. *Dr. Genetz A.*: Orosz-lapp utazásomból. 40 f. — IV. *Gr. Zichy Á.*: Tanulmány a japáni müvészetről. 2 K. — V. *Szász K.*: Emlékbeszéd Pázmándi Horvát Endre 1839-ben elhunyt r. t. fölött. 20 f. — VI. *Hunfalvy P.*: Ukkonpohár. A régi magyar jogi szokásnak egyik töredéke. 40 f. — VII. *Mayer A.*: Az ugynevezett lágy aspiráták phonetikus értékéről az ó-indben. 1 K 20 f. — VIII. *Dr. Ábel J.*: Magyarországi humanisták és a dunai tudós társaság. 1 K 60 f. — IX. *Dr. Pozder K.*: Ujperzsa nyelvjárások. 1 K. — X. *Imre S.*: Beregszászi Nagy Pál élete és munkái. 60 f. (1879—1880.) — **IX. k.** I. *Budenz J.*: Emlékbeszéd Schiefner Antal k. tag felett. 20 f. — II. *Gr. Zichy Á.*: A Boro-Budur Jáva szigetén. 80 f. — III. *Ballagi M.*: Nyelvünk ujabb fejlődése. 40 f. — IV. *Vámbéry*: A hunnok és avarok nemzetisége. 60 f. — V. *Hunfalvy P.*: A Kún- vagy Petrarka-codex és a kúnok. 60 f. — VI. *Szász K.*: Emlékbeszéd Lewes Henrik György külső tag felett. 10 f. — VII. *Barna F.*: Ős vallásunk főistenei. 80 f. — VIII. *Dr. Ruzsicska K.*: Schopenhauer æsthetikája. 20 f. — IX. *Barna F.*: Ős vallásunk kisebb isteni lényei és áldozat szertartásai. 60 f. — X. *Dr. Kont I*: Lessing mint philologus. 60 f. — XI. *Bogisich M.*: Magyar egyházi népénekek a XVIII. századból. 1 K. — XII. *Simonyi*: Az analogia hatásáról, főleg a szóképzésben. 40 f. (1880—1881.) — **X. k.** I. *Simonyi*: A jelentéstan alapvonalai. 60 f. — II. *Heinrich G*: Etzelburg és a magyar húnmonda. 40 f. — III. *Hunfalvy P.*: A M. T. Akadémia és a szuomi irodalmi társaság. 40 f. — IV. *Joannovics*: Értsük meg egymást. 60 f. — V. *Ballagi M.*: Baranyai Decsi János és Kis-Viczay Péter közmondásai. 20 f. — VI. *Dr. Pecz V.*: Euripides tropusai összehasonlitva Aeschylus és Sophokles tropusaival. 1 K 20 f. — VII. *Szász K.*: Id. gróf Teleki László ismeretlen versei. 20 f. — VIII. *Bogisich M.*: Cantionale et Passionale Hungaricum. 60 f. — IX. *Jakab E.*: Az erdélyi hirlapirodalom története 1848-ig. 1 K. — X. *Heinrich G.*: Emlékbeszéd Klein Lipót Gyula kültag felett. 80 f. — XI. *Bartalus*: Ujabb adalékok a magyar zene történelméhez. 80 f. — XII. *Bánóczi J*: A magyar romanticismus. 20 f. — XIII. *Bartalus I.*: Ujabb adalék a magyar zene történelméhez. 80 f. (1882.) — **XI. k.** I. *Hunfalvy P.*: Ugor vagy török-tatár eredetü-e a magyar nemzet? 40 f. — II. *Télfy*: Ujgörög irodalmi termékek. 80 f. — III. *Télfy*: Középkori görög verses regények. 60 f. — IV. *Dr. Pozder K.*: Idegen szók a görögben és latinban. 1 K. — V. *Vámbéry*: A csuvasokról. 60 f. — VI. *Hunfalvy P.*: A számlálás módjai és az év hónapjai. 40 f. — VII. *Majláth B.*: Telegdi Miklós mester magyar katechismusa 1562-ik évből. 20 f. — VIII. *Dr. Kiss I.*: Káldi György nyelve. 1 K. — IX. *Goldziher*: A muhammedán jogtudomány eredetéről. 20 f. — X. *Barna F.*: Vámbéry Ármin «A magyarok eredete» czimü müve néhány főbb állitásának birálata. 1 K 20 f. — XI. *Ballagi M.*: A nyelvfejlődés történelmi folytonossága és a Nyelvőr. 40 f. — XII. *Vámbéry*: A magyarok eredete és a finn-ugor nyelvészet. I. 60 f. (1883—1884.) — **XII. k.** I. *Dr. Kont I.*: Seneca tragédiái. 1 K 20 f. — II. *Dr. Nagy S.*: Szombatos codexek. 60 f. — III. *Szász B.*: A reflexiv és valláserkölcsi elem a költészetben s Longfellow. 60 f. — IV. *Kúnos* és *Munkácsi*: A belviszonyragok használata a magyarban. 1 K. — V. *Vámbéry*: A magyarok eredete és a finn-ugor nyelvészet II. 1 K. — VI. *Volf Gy.*: Kiktől tanult a magyar irni, olvasni? 1 K. — VII. *Thury J.*: A kasztamuni-i török nyelvjárás. 1 K. — VIII. *Télfy*: Nyelvészeti mozgalmak a mai görögöknél. 40 f. — IX. *Kálmány L.*: Boldogasszony, ősvallásunk istenasszonya. 40 f. — X. *Brassai*: A mondat dualismusa. 1 K 20 f. — XI. *Gr. Kuun G.*: A kunok nyelvéről és nemzetiségéről. 80 f. — XII. *Ábel J.*: Isota Nogarola. 1 K. (1884—1885.) — **XIII. k.** I. *Heinrich G.*: Kudrun, a monda és az eposz. 80 f. — II. *Barna F.*: A votják nép multja és jelene. 60 f. — III. *Goldziher I.*: Palesztina ismeretének haladása az utolsó három évtizedben. 80 f. — IV. *Ábel J.*: A homeroszi Demeter-hymnusról. 1 K. — V. *Barna F.*: A votjákok pogány vallásáról. 40 f. — VI. *Szarvas Gábor*: A régi magyar nyelv szótára. 20 f. — VII. *Budenz J.*: Egy kis viszhang Vámbéry Ármin ur válaszára. 40 f. — VIII. *Szily K.*: Ki volt Calepinus magyar tolmácsa. 20 f. — IX. *Bogisich M.*: Szegedi Lénárt énekeskönyve. 1 K. — X. *Joannovics*: Szórendi tanulmányok. I. rész. 60 f. — XI. *Pecz V.*. A kisebb görög tragikusok tropusai 20 f. — XII. *Télfy*: Heraclius. Rankavis Leon hellén drámája. 60 f. (1885—1886.) — **XIV. k.** I. *Ábel J.*: Az ó- és középkori Terentius biographiák. 80 f. — II. *Joannovics*: Szórendi tanulmányok

II. rész. 80 f. — III. *Barna F.:* A mordva nép házassági szokásai. 60 f. — IV. *Télfy:* Jelentés ujhellén munkákról. 60 f. — V. *Kálmány L.:* Mythologiai nyomok a magyar nép nyelvében és szokásaiban. 20 f. — VI. *Putnoky M.:* Etymologicum magnum Romaniæ. 40 f. — VII. *Simonyi:* A magyar szótők. 60 f. — VIII. *Simonyi:* A nyelvujitás történetéhez. 40 f. — IX. *Brassai:* Szórend és accentus. 80 f. — X. *Télfy:* Három franczia hellenista és a volapük. 40 f. — XI. *Némethy G.:* Euhemeri reliquiæ. 1 K 20 f. — XII. *Vikár B.:* Gáti István steganographiája, kapcsolatban a modern stenographiával. 80 f. (1887—1889.) — **XV. k.** I. *Dr. Schreiner M.:* Az iszlam vallásos mozgalmai az első négy században. 60 f. — II. *Haraszti:* André Chénier költészete. 3 K. — III. *Simonyi:* Kombináló szóalkotás. 80 f. — IV. *Hunfalvy P.:* Az aranyosszéki mohácsi nyelvemlékek. 20 f. — V. *Zichy A.:* Psychiatria és politika. 20 f. — VI. *Télfy:* Ujabb hellén munkák és a hellén nyelvtanitás. 1 K 20 f. — VII. *P. Thewrewk E.:* A magyar zene tudományos tárgyalása. 40 f. — VIII. *Asbóth O.:* A hangsúly a szláv nyelvekben. 1 K 60 f. — IX. *Simonyi:* A nyelvujítás és az idegenszerüségek. 1 K 20 f. — X. *Télfy:* Kisfaludy Károly «Mohács»-a görögül. 80 f. — XI. Dr. *Kégl S.:* Tanulmányok az újabbkori persa irodalom történetéből. 3 K. — XII. Gróf *Kuun G.:* Ujabb adatok a kún Petrarca-Codexhez. 30 f. (1889—1892.) — **XVI. k.** I. *Finály:* A beszterczei szószedet. 4 K. — II. *Goldziher I.:* A pogány arabok költészetének hagyománya. 1 K 20 f. — III. *Asbóth O.:* A szláv szók a magyar nyelvben. 90 f. — IV. *Pecz V.:* Paraspondylos Zotikos költeménye a várnai csatáról. 60 f. — V. *Télfy:* Új-görög munkák ismertetése. 40 f. — VI. *Télfy:* Két uj-görög nyelvtan magyarul és a mai görög verstan. 40 f. — VII. *Szamota I.:* A Murmelius-féle latin-magyar szójegyzék 1533-ból. 1 K.— VIII. *Hegedűs I.:* Guarinus és Janus Pannonius. 1 K 60 f. — IX. *Dr. Kúnos I.:* Kisázsia török dialektusairól. 90 f. — X. *Hegedűs I.:* Dicsének Jacobus Ant. Marcellusra. Irta Janus Pannonius. (1892—1897.) — **XVII. k.** I. *Dr. Mahler:* Egyiptologiai tanulmányok a choronologia köréből 30 f. — II. *Kúnos:* Naszreddin hodsa tréfái. 3 K. — III. *Kégl S.:* A perzsa népdal. 90 f. — IV. *Melich J.:* Melyik nyelvjárásból valók a magyar nyelv régi német jövevényszavai? 1 K 20 f. — V. *Kozma F.:* Brassai Sámuel mint æsthetikus és műkritikus. 2 K. — VI. *Dézsi L.:* Sz. Ágoston reguláinak magyar forditása Cœlius (Bánffy) Gergelytől. 2 K. — VII. *Vadnai:* Czakó Zsigmond ismeretlen drámai költeménye. 30 f. — VIII. *Gyomlay:* Szent István veszprémvölgyi donatiójának görög szövegéről. 1 K 20 f. — IX. *Mahler:* Adalékok az egyiptomi nyelvhez. 60 f. — X. *Id. Szinnyei J.:* Az első magyar bibliographus. 60 f. (1898—1901.) — **XVIII. k.** I. *Gyomlay:* Bölcs Leo Taktikája mint magyar történelmi kútforrás. 1 K. 20 f. — II. *Katona L.:* Temesvári Pelbárt Példái. 1 K 20 f. — III *Némethy G.:* A római elegia viszonya a göröghöz. 48 f. — IV. *Thúry J.:* A «Behdset-ül-Lugat» csagatáj szótár. 1 K 20 f. — V. *Katona L.:* Alexandriai sz Katalin legendája középkori irodalmunkban 1 K 60 f. — VI. *Dr. Cserép J.:* Határidőszámitás a rómaiaknál. 40 f. — VII. *Thúry J.:* Török nyelvemlékek a XIV. század végéig. 1 kor. — VIII. *Szilasi M.:* Adalékok a finn-ugor palatalis mássalhangzók történetéhez. 1 kor. — IX. *Kégl S.:* Szenâji. 3 kor. — X. *Katona L.:* A Teleki-codex. 1 kor. 60 f. — **XIX. k.** I. *Bayer:* Egy magyar Eszther-dráma. 60 f. — II. *Haraszti:* A renaissance franczia színköltészete és a színszerűség. 1 kor. 20 f. — III. *Thúry J.:* A közép-ázsiai török irodalom. 1 kor. 50 f. — IV. *Melich J.:* A brassói latin-magyar szótár-töredék. 60 f. — V. *Pecz V.:* A classica philologia jövője. 60 f. — VI. *Hegedüs I.:* Petrarca «Szózatja». 50 f. — VII. *Kúnos I.:* Ada-Kaléi török népdalok, forditással és jegyzetekkel. 2 kor. — VIII. *Cserép J.:* C. Julius Cæsar commentariusainak folytatásai és Asinius Pollio. 80 f. — IX. *Melich J.:* Szikszai Fabricius Balázs latin-magyar szójegyzéke 1590-ből. 3 K — X. *Kégl Sándor:* Dselâl ed-Dîn Rûmî négysoros versei. 1 K 50 f. — **XX. k.** I. *Ferenczi Zoltán:* Petőfi és asocializmus. 1 K — II. *Schmidt J.:* Az italiai nyelvcsalád helyzete azindogermán nyelvek körében. 1 K 50 f. — III. *Asbóth Oszkár:* Szláv jövevényszavaink. (I. rész.) 2 K — IV. *Melich J.:* Révai Miklós nyelvtudománya. 1 K — V. *Némethy Géza:* Ovidius és Lygdamus. 1 K — VI. *Geyza Némethy:* De epodo Horatii cataleptis Vergilii inserto. 1 K — VII. *Goldziher Ignácz:* Uri János. 30 f. — VIII. *Horváth Cyrill:* Joannes Vercellensis és a magyar Margit-legenda. 90 f. — IX. *Vári Rezső:* A ciliciai Oppianus Halieutikájának kézirati hagyománya. I. (bevezető) rész. — X. *Asbóth Oszkár:* A *j* > *gy* változás a hazai szlovének nyelvében és a dunántuli magyar nyelvjárásokban. 1 K 20 f.

Megrendelhetők, a mennyiben még készletben vannak, a Magyar Tud. Akadémia Könyvkiadó-hivatalában Budapest, V. Akadémia-utcza 2.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.